

e-ISSN: 2630-6417

International Journal Of Social,
Humanities And Administrative
Sciences (JOSHAS JOURNAL)

Vol: 8
Issue: 50
Year: 2022
Pp: 363-369

Arrival
18 December 2021
Published
27 March 2022

Article ID
917
Article Serial Number
7

Doi Number
<http://dx.doi.org/10.31589/IJOSHAS.917>

How to Cite This Article
Öcal Kara, F. (2022). "Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğrencilerinin Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Konusunda Farkındalıklarının Belirlenmesi", Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences, 8(50):363-369.

International Journal Of Social,
Humanities And Administrative
Sciences is licensed under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International
License.

This journal is an open access, peer-
reviewed international journal.

Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğrencilerinin Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Konusunda Farkındalıklarının Belirlenmesi

Determining the Awareness of Harran University Faculty of Agriculture Students on Agricultural Extension and Consultancy

Fatma ÖCAL KARA

Harran Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Şanlıurfa, Türkiye

ÖZET

Tarımın en önemli işlevinin beslenme kaynağı olması, insan tarafından ve insan için yapıyor olması, bu nedenle de birçok anabilim dalını ilgilendiriyor olması tarımsal yayımın önemini açıkça ortaya koymaktadır. Bu çalışmada, Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi öğrencilerinin tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetleri hakkındaki bilgi düzeyleri araştırılmış ve tarımsal yayım konusundaki bilgi düzeylerinin ne ölçüde olduğu belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın ana materyalini 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nin farklı bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden anket yoluyla elde edilen 140 öğrenciye ait anket verisi oluşturmuştur. Öğrencilerin %59,3'ünün ailesi tarımsal üretim yapmaktadır. Öğrenciler "Tarımsal Yayım İletişim" dersini faydalı bulmakta ve bütün bölümlere verilmesi görüşündedir ancak Türkiye'de tarımsal yayıma verilen önemi yetersiz bulmaktadır. Kamuda ziraat mühendisi olarak çalışmak istediklerinden tarımsal yayım çalışmasının Tarım ve Orman Bakanlığı birimleri tarafından yürütülmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Tarım Danışmanı, Tarımsal Yayım, Tarımsal Danışmanlık, Ziraat Fakültesi

ABSTRACT

The fact that the most important function of agriculture is that it is a source of nutrition, it is done by people and for people, and therefore it concerns many departments, clearly reveals the importance of agricultural extension. In this study, the knowledge levels of Harran University Faculty of Agriculture students about agricultural extension and consultancy services were investigated and it was aimed to determine the extent of their knowledge about agricultural extension. The main material of the study was the survey data of 140 students, which were obtained through a questionnaire from students studying in different departments of the Faculty of Agriculture of Harran University in the 2020-2021 academic year. The families of 59.3% of the students are engaged in agricultural production. Students find the "Agricultural Extension Communication" course useful and think that it should be given to all departments, but they find the importance given to agricultural extension in Turkey insufficient. Since they want to work as agricultural engineers in the public sector, they think that agricultural extension work should be carried out by the units of the Ministry of Agriculture and Forestry.

Keywords: Agricultural Consultant, Agricultural Extension, Agricultural Consultation, Faculty of Agriculture

1. GİRİŞ

Tarım, birbirleriyle ilişkili birçok parçanın (üretim faktörleri, kişi, kurum ve kuruluşlar) bir bütün ile hareket etmesi ile sistem özelliği gösteren bir sektördür. Bu sistemde tarımsal üretimi sağlayan üretici, sistemin ana aktörlerden biri iken, tarımsal üreticinin kendinin ve ulusun çıkarı yönündeki üretimin devamlılığını sağlayacak imkanlara ve yetkilere sahip diğer tüm aktörlerle iletişimini sağlayan unsur ise "tarımsal yayım" dır (Demiryürek, 2001; Kaynakçı ve Boz, 2020). Tarımsal yayım çalışması, Türkiye'de kamu, özel sektör ve kısmen de olsa üretici birlikleri tarafından yürütülmektedir. Kamu yayımını yürütme görevi Tarım ve Orman Bakanlığı'na verilmiştir. İller düzeyinde Tarım ve Orman İl Müdürlükleri, ilçelerde ise ilçe müdürlükleri ile yürütülmektedir.

Çoğulcu tarımsal yayım sistemi, yayım çalışmalarında kamu yayım servislerinin yanında diğer paydaşların da (çiftçi organizasyonları, sivil toplum kuruluşları, özel tarımsal danışmanlık şirketleri vb.) aktif rol aldığı bir sistem olarak tanımlanabilir. Bu kuruluşlar birlikte çoğulcu yayım sistemini oluşturur ve hükümetlerin tarım politikaları çerçevesinde tarımda verimliliği artırarak üreticinin toplumsal, ekonomik refahını sağlamak amacıyla program, proje yapar ve uygular. Bu yolla tarımsal sorunların çözümünde üreticiye destek olur (Çukur ve Karaturhan, 2011).

Türkiye'de 2009 yılında uygulanmaya başlayan ve hala devam eden Tarım Danışmanlığı Modeli de çoğulcu yayım hizmetleri sunan sistemin bir ürünüdür. Bu modelin yasal altyapısı 2006 yılında çıkarılan "Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelikle" kurulmuştur. Tarımsal danışmanlık modelinde, kamu dışı yayım hizmetinin yaygınlaştırılması, tarımsal ve kırsal sorunların profesyonel bir şekilde, yerinde ve kendi

kendine yardım prensibi ile çözümlenmesine yönelik sürdürülebilir bir yaklaşım hedeflenmektedir. Günümüzde model; ziraat odaları ve üretici örgütlerinde istihdam edilen tarım danışmanları ve kendi nam ve hesabına çalışan serbest tarım danışmanları aracılığıyla yürütülmektedir (Anonim, 2006; Kaynakçı ve Boz, 2020).

Türkiye’de Tarımsal Yayım’ın önemi yeteri kadar algılanamamış ve bir takım sorunları da ortaya çıkarmıştır. Çok fazla biçim değiştirdiğinden ülke ya da bölge koşullarına uygun tarımsal yayım modelleri bulunmamaktadır. Örgüt ve üretici sistemi birbirinden kopuktur. Sorunlar, genellikle bölgeler arası biraz farklılık gösterse de, ülke genelinde yaşanan sorunlar genellikle benzerdir. Geçmişten günümüze tarımsal ürünler, toplumların varlıklarını sürdürmesinde temel besin kaynağı olmuştur. Tarımın beslenme ve diğer işlevlerini yerine getirebilmesi için toprağın verimli kullanılması gerekir. Bunu birinci derecede gerçekleştirecek olan ise, tarımsal üreticidir. Tarımın en önemli işlevinin beslenme kaynağı olması, insan tarafından ve insan için yapıyor olması, bu nedenle de birçok anabilim dalını ilgilendiriyor olması tarımsal yayımın önemini açıkça ortaya koymaktadır (Öcal Kara ve Binici, 2021; Aktaş, 2005).

Tüm bu sebeplerden tarımsal üretimi gerçekleştirecek insan ögesinin geliştirilebilmesi için ona tarımsal yayım hizmetini sunacak nitelikli tarım danışmanlarının yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu da ancak tarımsal yükseköğretimle mümkündür. Bu noktada, Tarımsal Yayım Anabilim Dalı’nın da önemi açıkça ortaya çıkmaktadır.

Ziraat fakültelerinde verilen örgün eğitim “tarımın teknik ve ekonomik konularında” öğrencileri pratik olarak yetiştirmeye yöneliktir. Oysaki bu teknik elemanlar alanda, üreticiye sahip olduğu teknik bilgileri aktarırken tüm gelişmiş ülkelerde olduğu gibi “yayım metodolojisi ve kişisel gelişim” konularında da bilgiye ve beceri kazanmaya ihtiyaç duymaktadırlar. Örgün eğitim içerisinde bu alandaki ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik son derece sınırlı miktarda ders, sınırlı ders saati ile verilmektedir (Özçatalbaş ve ark., 2010). Tarım Ekonomisi Bölümü dışında kalan birçok bölüm “Tarımsal Yayım ve İletişim” dersini önemsiz bulduğundan, ne yazık ki müfredatına koymamaktadır.

Bu çalışmada, Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi öğrencilerinin tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetleri hakkındaki bilgi düzeyleri araştırılmış, tarımsal yayım konusundaki bilgi düzeylerinin ne ölçüde olduğu belirlenmeye çalışılmış, Tarımsal Yayım ve İletişim dersinin önemine vurgu yapılarak, soruna yönelik öneriler geliştirilmiştir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın ana materyalini, Covid 19 pandemisi nedeniyle uzaktan öğretimin verildiği 2020-21 eğitim-öğretim döneminde Şubat, Mart aylarında Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi’nin farklı bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden online anket yoluyla elde edilen veriler oluşturmuştur. Ayrıca çalışmada akademik çalışmalardan da yararlanılmıştır. Çalışmada gayeli örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Toplam 740 aktif öğrenci sayısının %20’si (140 öğrenci) gönüllü olarak anket çalışmasına katılmıştır. Elde edilen veriler SPSS programına girilmiştir. Çapraz tablolar oluşturularak gerekli yorumlar yapılmıştır. Tercih bildiren sorular indeks sıralamasına göre değerlendirilip yorumlanmıştır. Ayrıca beşli Likert ölçeği kullanılarak ortalamalar hesaplanmıştır.

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

Öğrencilerden anket yoluyla elde edilen veriler, bu bölümde “Öğrencilere Ait Demografik Bulgular”, “Öğrencilere Ait Diğer Özellikler”, “Öğrencilerin Tarımsal Yayım ve İletişim Dersine İlişkin Görüşleri”, Öğrencilerin Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hakkındaki Görüşleri olmak üzere dört başlık altında ele alınmıştır.

3.1. Öğrencilere ait Demografik Özellikler

Ankete katılan öğrencilerin %48,6’sı (68 kişi) kız, %51,4’ü (72 kişi) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaş ortalaması 24,61 olup %34,3’ü (48 kişi) 21-23, %30,7’si (43 kişi) ise, 18-20 yaş aralığındadır. Bölümlerde ikinci üniversite okuyan öğrenciler de bulunduğundan 30 yaş üzeri öğrenciler yaş ortalamasını yükseltmektedir.

Bölümlere göre öğrencilerin dağılımı incelendiğinde en fazla öğrencisi bulunan bölümlerin öğrencileri ankete daha fazla oranda katılmıştır (%42,9). En fazla katılım Tarım Ekonomisi Bölümü’nden olmuştur. Çünkü “Tarımsal Yayım ve İletişim” dersi, Tarım Ekonomisi Bölümü’ne ait bir derstir. Ayrıca 1. ve 4.sınıfta öğrenim gören öğrenciler çalışmaya daha fazla katılmıştır.

Çizelge 1: Öğrencilere ilişkin demografik bulgular

	Yanıtlar		Sayı	Oran (%)
	Kız	Erkek		
Cinsiyet	Kız		68	48,6
	Erkek		72	51,4
Yaş	18-20		43	30,7
	21-23		48	34,3
	24-26		16	11,4
	27-+		32	23,6

Bölüm	Tarım Ekonomisi	60	42,9
	Bitki Koruma	37	26,4
	Tarla Bitkileri	25	17,9
	Bahçe Bitkileri	9	6,4
	Diğer (Toprak Bilimi, Tarım makineleri, Sulama)	9	6,4
Sınıf	1.Sınıf	40	28,6
	2. sınıf	21	15,0
	3. Sınıf	26	18,6
	4.Sınıf	36	25,7
	5 ve üzeri.Sınıf	17	12,1
Toplam		140	100

3.2. Öğrencilere ait diğer özellikler

Öğrencilere ait diğer özellikler incelendiğinde (Çizelge 2), öğrencilerin %59,3'ünün (83 kişi) ailesinin tarımsal üretim yaptığı saptanmıştır. Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Güneydoğu Anadolu Projesi'nin merkezi Şanlıurfa'da olduğundan öğrencilerin çoğunluğunu, Şanlıurfa ili ve çevre illerden gelen öğrenciler oluşturmaktadır. Aydoğdu ve ark., (2014), aynı fakültede yaptığı çalışmasında öğrencilerin %78'i Güneydoğu Anadolu Bölgesinden olup, %36'sı Şanlıurfalı olduğunu saptamıştır.

Öğrencilerin %94,3'ü (132 kişi), tarımsal üretimde tarımsal eğitimin gerekli olduğunun bilincindedir. Bölgedeki tarımsal üretimde atadan kalma bilgilerle tarımsal üretimin devam ettiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %92,1'i yeniliklere açık olduğunu düşünürken, %77,9'u ise tarımsal yenilikleri takip ettiğini belirtmiştir.

Çizelge 2: Öğrencilerin diğer özellikleri

	Yanıtlar	Sayı	Oran (%)
Ailenin çiftçilik yapma durumu	Yapıyor	83	59,3
	Yapmıyor	57	40,7
Tarımsal üretimde tarımsal eğitimi gerekli görme durumu	Evet	132	94,3
	Hayır	5	3,6
	Kararsız	3	2,1
Yeniliklere açık olma durumu	Açık	129	92,1
	Açık değil	4	2,9
	Kararsız	7	5,0
Tarımsal yenilikleri ve değişiklikleri takip etme durumu	Ediyor	109	77,9
	Etmiyor	14	10,0
	Çok nadir ediyor	17	12,1
Toplam		140	100

3.3. Öğrencilerin Tarımsal Yayım ve İletişim Dersine İlişkin Görüşleri

Anket çalışmasına en fazla katılım Tarım Ekonomisi, Bitki Koruma ve Tarla Bitkileri bölümlerinden olmuştur. Diğer bölümlerde (Toprak, Tarım Makineleri, Tarımsal Yapılar ve Sulama) öğrenim gören öğrenci sayısının çok az olması nedeniyle bu bölümlerden ankete katılım daha az olmuştur.

Bölümlere göre öğrencilerin Tarımsal Yayım ve İletişim Dersine İlişkin Görüşleri incelendiğinde öğrencilerin %50'sinin (70 kişi) bu dersi aldığı %78,6'sının (110 kişi) faydalı bulduğu, %77,1'inin (108 kişi) bütün bölümlere verilmesi görüşünde olduğu söylenebilir. Henüz dersi almayan öğrenciler bu ders ile ilgili fazla bir görüş belirtmemiştir.

Çizelge 3: Bölümlere göre öğrencilerin Tarımsal Yayım ve İletişim Dersine İlişkin Görüşleri

		Bölümler										Toplam	
		Tarım Ekonomisi		Bitki Koruma		Tarla bitkileri		Bahçe Bitkileri		Diğer Bölümler		Sayı	%
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Tarımsal Yayım ve İletişim dersi aldınız mı?	Evet	39	65,0	21	56,8	10	40,0	0	00,0	0	0,0	70	50,0
	Hayır	21	35,0	16	43,2	15	60,0	9	100,0	9	100,0	70	50,0
Tarımsal Yayım ve İletişim dersini faydalı buluyor musunuz?	Evet	47	78,3	29	78,4	20	80,0	8	88,9	6	66,7	110	78,6
	Hayır	6	10,0	3	8,1	2	8,0	0	0,0	1	11,1	12	8,6
	Kararsızım	7	11,7	5	13,5	3	12,0	1	11,1	2	22,2	18	12,9
Bütün bölümlere bu ders verilmeli mi?	Evet	49	81,7	26	70,3	21	84,0	7	77,8	5	55,6	108	77,1
	Hayır	3	5,0	6	16,2	1	4,0	1	11,1	2	22,2	13	9,3
	Kararsızım	8	13,3	5	13,5	3	12,0	1	11,1	2	22,2	19	13,6
Toplam		60	100,0	37	100,0	25	100,0	9	100,0	9	100,0	140	100,0

Ziraat Fakültelerinde "Tarımsal Yayım ve İletişim" dersi kapsamında verilen konular aşağıda sıralanmıştır.

✓ Tarımsal Yayım'a Giriş (Kavramlar, tanımı, amacı, önemi, ilkeleri)

- ✓ Tarımsal Yayım'ın gelişimi,
- ✓ Dünya ve AB Ülkelerinde tarımsal danışmanlık,
- ✓ Tarımsal yayım yaklaşımları ve sistemleri,
- ✓ Tarımsal Yeniliklerin Benimsenmesi,
- ✓ Yetişkin eğitimi,
- ✓ Tarımsal yayımda program planlama, izleme ve değerlendirme, proje yönetimi,
- ✓ İletişim (İletişim türleri, İletişim öğeleri, beden dili, algılama, motivasyon teknikleri, çatışma yönetimi, gruplarla çalışma teknikleri) , Bireysel, Grup ve Kitlesel tarımsal yayım yöntemleri
- ✓ Tarımsal yayımda insan ögesi, katılımcılık, kırsal kalkınma, kırsal alanda kadın vb birçok konuyu içerir.

Bu zengin ders içeriğinden dolayı, tarımsal yayımın birçok bilim dalı ile ilişkili olduğu söylenebilir. Tarım ekonomisi açısından işletme yönetimi ve planlanması, pazarlama, tarım politikası, örgütlenme vb. yoğun ilişkisi olduğu kadar, üretim tekniği yönünden tarla, bahçe, bitki koruma, gıda, tarımsal mekanizasyon, zootekni, tarımsal yapılar ve sulama, toprak gibi bölümlerle de ilişki içerisindedir. Ayrıca, sosyoloji, kırsal sosyoloji, davranış bilimleri, köy sosyolojisi, sosyal psikoloji, halkla ilişkiler, iletişim, yönetim, antropoloji, eğitim gibi toplumsal bilim dalları dersin ilişkili olduğu diğer alanlardır.

Her ziraat mühendisinin zorunlu olması gereken bu ders Ziraat Fakültesi'nde Tarım Ekonomisi Bölümü dışında, Bitki Koruma ve Tarla Bitkileri olmak üzere yalnızca iki bölümde verilmektedir. Bu durum diğer üniversitelerle de benzerlik göstermektedir. Türkiye koşullarında ders hak ettiği önemi henüz görememektedir. Tarım Ekonomisi Bölümleri tarafından diğer bölümlere "Genel Ekonomi" ve "Tarım Ekonomisi" dersi servis dersi olarak verilmektedir. Bu nedenle üçüncü bir servis dersine gerek görülmemektedir. Yavuz (2018), çalışmasında yükseköğretimde özellikle de son sınıflarda çok sayıda seçmeli derslerle öğrencilerin, dünyadaki lisans programlarının çeşitlenmesine paralel olarak tarımsal yayım, tarımsal işletmecilik, tarım politikası ve kırsal kalkınma gibi alanlarda daha çok dersler alarak lisans öğrencilerinin ilave bir uzmanlık alanı elde etmelerinin sağlanabileceğini ileri sürmektedir. Boyacı ve Yıldız (2011) çalışmasında, ders programlarında ekonomi, kırsal sosyoloji ve yayım konularına daha fazla yer verilmesi gerektiğini, ziraat mühendislerinin teknik konular yanında sosyo-ekonomik konularda da becerilerle donatılması gerektiğini dile getirmiştir.

3.4. Öğrencilerin Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hakkındaki Görüşleri

Tarım çok boyutlu bir sektördür ve bu yüzden üreticilerin üretim pratiklerinde çok farklı, karmaşık sorunları ve buna bağlı olarak ihtiyaçları olabilmektedir. Bu sorunların çözümü bir taraftan uzmanlık gerektirirken, öte yandan iş bölümü ve uzmanlar arası iş birliği kaçınılmaz görünmektedir. Danışmanların temel gayesi kırsal kesimde yaşayan insanların kendi sorunlarının çözümü için bilgi ve becerilerini arttırmalarında aracı ve destek olmaktır. Danışmanların, danışmanlık mesleğini icra edebilmeleri ön lisans/ lisans eğitimleri neticesinde edindikleri "tekniker ve mühendis" sıfatı unvanları sayesinde olmaktadır (Kaynakçı ve Boz, 2020).

Öğrencilerin tarım danışmanı olmayı isteme durumu incelendiğinde, %56,4'ü (79 kişi) tarım danışmanı olmak istediğini, %16,4'ü (23 kişi) istemediğini, % 27,1'i (38 kişi) ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Özellikle birinci ve ikinci sınıflar henüz birçok dersi almadığından henüz karar verememişlerdir. Hayır yanıtı verenler ise, başka sektörlerde çalışmak istemektedir. Ziraat fakültesini tarım danışmanı olmak amacıyla seçenlerin oranı ise, %46,4'dür (65 kişi). Öğrenciler mevcut bilgi birikimlerinin danışman olmak için henüz yeterli olmadığını (%77,8) dile getirmiştir. Özellikle uygulamalı derslere daha fazla önem verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Öğrenciler tarım danışmanının yapacağı çalışmalar sonucunda üreticinin gelirinde artış olacağına inanmaktadır (%88,6). Tüm bunlara karşın öğrencilerin % 84,3'ü (118 kişi) Türkiye'de tarımsal yayıma verilen önemin yetersiz olduğunu düşünmektedir. Bu durum da mesleklerine kaygıyla yaklaşmalarına neden olmaktadır. Ancak yaşadıkları bölgenin tarımsal üretim ağırlıklı olması, mezun olduklarında avantajlı bir durum olarak karşılıklarına çıkacaktır. Aydoğdu (2014), tarafından öğrencilerle yapılan bir çalışmada da, öğrencilerin tarımın yeteri kadar değer görmediği düşüncesinde olduğu, yapısal sorunlar için düzenlemelerin yapılması gerektiği saptanmıştır. Kısaca öğrenciler, tarımın gelişmesi için tarımsal yayım çalışmasının gerekliliğinin farkında olup, böylelikle kırsal kalkınmaya katkı sağlanabileceğini de düşünmektedir. Ancak bunun gerçekleştirilmesi için nitelikli yükseköğretimden de geçmeleri gerekmektedir.

Çizelge 4: Öğrencilerin Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hakkındaki Görüşleri

	Yanıtlar	Sayı	Oran(%)
Tarım danışmanı olmak isteme durumu	Evet	79	56,4
	Hayır	23	16,4
	Kararsız	38	27,1
Tarım danışmanı olma fikrinin Ziraat Fakültesi seçiminde etkili olma durumu	Evet	65	46,4
	Hayır	48	34,3
	Kararsız	27	19,3
Mevcut bilgi birikimini danışmanlıkta yeterli görme durumu	Yeterli	16	11,4
	Yetersiz	109	77,8
	Kararsız	15	10,7
Tarımsal üreticinin gelir artışına tarım danışmanının faydasının olma durumu	Gelir artar	124	88,6
	Artmaz	8	5,7
	Kararsızım	8	5,7
Türkiye’de tarımsal yayıma verilen önemi yeterli bulma	Yeterli	7	5,0
	Yetersiz	118	84,3
	Kararsız	15	10,7
Toplam		140	100

Öğrencilerin Türkiye’deki tarım danışmanlığı sistemine bakış açılarını saptamak amacıyla beşli likert ölçeği kullanılarak önem derecelerini belirtmeleri istenmiştir (Çizelge 5).

Çizelge 5: Tarımsal danışmanlık hakkında genel düşünceler

İfadeler	Katılma Düzeyi					Ortalama	Standart Sapma
	Kesinlikle Katılıyor (1)	Katılıyor (2)	Kararsız (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)		
Tarımsal danışmanları ülke tarımına katkı sağlamaktadır.	52	72	13	3	0	1,76	,706
Tarım danışmanlığı üreticilerin daha iyi örgütlenmesine katkı sağlamaktadır.	48	70	17	4	1	1,86	,792
Tarım danışmanlığı ülkemizde sistemli bir şekilde işlemesi zaman alacaktır.	47	61	20	11	1	1,99	,929
Tarım danışmanlığı devlet tarafından daha fazla desteklenmelidir.	47	26	8	25	34	2,81	1,631

Buna göre öğrenciler mevcut tarımsal danışmanlık sisteminin ülke tarımına katkı sağladığını düşünmektedir (1,76). Ayrıca tarım danışmanlığının üreticilerin daha iyi örgütlenmesine katkı sağladığını (1,86), ancak Türkiye’de sistemli bir şekilde işlemesinin zaman alacağını (1,99), devlet tarafından daha fazla desteklenmesi gerektiğini belirtmişlerdir (2,81). Kısaca öğrenciler, Tarım ve Orman Bakanlığı’nda ziraat mühendisi olarak çalışmayı daha çok istemektedir. Ancak kamuda ziraat mühendisi istihdamının düşük olması öğrencileri özel sektörde çalışma ya da kendi işini kurma konusunda da istekli olmalarına neden olmaktadır. Öğrenciler, özel sektörde Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Sistemi’nin devlet tarafından daha fazla desteklenmesini istemektedir.

Öğrencilerin %81.4’ü (114 kişi) iyi bir danışman olabileceğine inanırken, %5’i (7 kişi) ise inanmamaktadır. Öğrencilerin %13.6’sı (19 kişi) ise daha yolun başında olduklarını belirtmiş, yeterli eğitimi henüz almadığından soruya net bir yanıt verememiştir. Tarım danışmanı olmak istemeyen öğrenciler de bulunmaktadır. Cinsiyete göre öğrencilerin iyi bir danışman olabileceğine inanma durumu incelendiğinde; kız öğrencilerin %46.5’i (53 kişi) inanırken, erkek öğrencilerin %53.5’i (61 kişi) kendine bu konuda inanmaktadır. Ayrıca öğrenciler kendilerini iyi geliştirdikleri, işlerini sevdikleri ve yeni bilgileri araştırdıkları takdirde bu işi iyi bir şekilde yapabileceğini dile getirmiştir. İletişim ilişkilerine güvenen öğrenciler, mesleğinde iyi bir tarım danışmanı olacağına daha çok inanmakta ve Tarımsal Yayım ve İletişim dersinin kendilerini bu alanda geliştirdiği düşünmektedir.

Çizelge 6: Cinsiyete göre iyi bir danışman olabileceğine inanma durumu

	Evet		Hayır		Bilmiyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kız	53	46,5	2	28,6	13	68,4	68	48,6
Erkek	61	53,5	5	71,4	6	31,6	72	51,4
Toplam	114	100,0	7	100,0	19	100,0	140	100,0

Öğrencilerden “Tarımsal yayımı sizce kim yapmalı?” sorusuna verdikleri yanıtları önem sırasına göre belirtmeleri istenmiştir. Yanıtlar dört başlık altında toplanıp, her üreticinin önem sırasına göre verdiği cevaplar, yayım çalışması önceliğinde en önemli seçeneğine bir, en az önemli seçeneğe dört vermek koşulu ile değerlendirmeye alınmıştır. Alınan yanıtların tercih dağılımı çarpımları alınarak indeks sıralaması biçiminde Çizelge 7’de verilmiştir. Öğrenciler, öncelikli olarak yayım çalışmasını kamunun yürütmesi gerektiğini düşünmektedir. İkinci tercihlerinde özel

danışmanlık (özel danışmanlık şirketleri, tarımsal ilaç bayileri vb), daha sonraki tercihleri ise üretici örgütleri ve üniversiteler olmuştur.

Çizelge 7: Öğrencilere göre yayım çalışmasını kim yürütmeli

Yayım çalışması önceliği	1. Tercih	2. Tercih	3. Tercih	4. Tercih	5. Tercih	İndeks	Derece
Kamu	60	20	13	11	36	140	1
Özel şirketler	24	78	48	82	48	280	2
Üretici örgütleri	54	90	177	66	36	423	3
Üniversite	56	148	140	140	76	560	4
Gerek yok	290	155	45	155	55	700	5

Avrupa Birliği üyesi ülkelerde tarımsal yayım çalışmalarında Ziraat Odaları, Üretici Birlikleri ve özel tarımsal danışmanlık birimleri çok önemli rol ve işlevlere sahiptir (Keskin 2011). Bu örgütler Türkiye’de son yıllarda sisteme dahil olmaya başlamıştır. Tercih önceliklerine göre, öğrencilerin kamu yayım çalışmasına daha çok güvendiği söylenebilir. Tarım ve Orman Bakanlığı’nda istihdam edilme istekleri de bu soruya yanıtı etkilemektedir. Çoğulcu yayım sisteminde üretici örgütlerinin rolü büyüktür ancak öğrenciler henüz bu konunun bilincinde değildir. Yayım çalışmasına gerek yok tercihi ise, en son sıralamadır.

Bölgede halkın ve kurumların genel algısı, üniversitenin halktan kopuk olduğu, çalışmalarının halka/üreticiye tanıtımının sınırlı olduğu biçimindedir (Öcal Kara ve Binici, 2021). Üniversiteler tarımsal yayım çalışmasını sınırlı bir biçimde yapmakta ya da hiç yapmamaktadır. Bu nedenle bölgede, bu algı oluşmuştur. Ancak öğrenciler akademisyenlerin de tarımsal yayım çalışması yapması gerektiğini düşünerek dördüncü tercihini üniversite olarak belirtmiştir. Bu olumsuz izlenimi değiştirmek hem teorik, hem uygulamaya yönelik bölgeye uygun alan araştırmaların yürütülmesi için tüm kamu, özel ve sivil toplum örgütlerinin katılımı ile üniversite merkezli bir birim oluşturulabilir. Bu birimde hem akademik araştırmalar, hem de uygulamaya yönelik katılımcı çalışmalarla bölgeye özgü sorunlar saptanıp daha kolay çözüm önerileri geliştirilebilir

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada öğrencilerin, %56,4’ünün tarım danışmanı olmak istediği, ancak mevcut bilgi birikimlerinin danışman olmak için henüz yeterli olmadığını düşündükleri (%77,8) saptanmıştır. Ziraat fakültesini tarım danışmanı olmak amacıyla seçenlerin oranı ise, %46,4’dür (65 kişi). Öğrenciler, tarım danışmanının yapacağı çalışmalar sonucunda üreticinin gelirinde artış olacağına inanmaktadır (%88,6). Tüm bunlara karşın öğrencilerin % 84,3’ü (118 kişi) Türkiye’de tarımsal yayıma verilen önemin yetersiz olduğunu düşünmektedir. Bu durum da mesleklerine kaygıyla yaklaşımlarına neden olmaktadır. Kısaca öğrenciler, tarımın gelişmesi için tarımsal yayım çalışmasının gerekliliğinin farkında olup, böylelikle kırsal kalkınmaya da katkı sağlanabileceğini de düşünmektedir.

Türkiye’de yayım çalışması, üreticilere sunulan ücretsiz bir hizmet olarak görülmektedir. Bu bakış açısı üretici insanı eğitecek bir nesne olarak görmektedir. Oysa, insan bir nesne yerine, düşünen, sorgulayan, usunu kullanan, etkileşim özelliği olan ve birlikte çalışabilecek bir özne olarak görülmelidir. Tarımsal yayım çalışması, üretici insan için değil, tam tersine üretici insanla birlikte gerçekleştirilen bilinçli bir eylemdir (Aktaş 2005). Bu nedenle, Tarımsal yayım anlayışının odağında insan vardır ve insan ögesi bir yanda üreticinin kendisini, diğer yanda ise tarımsala yayım çalışmasını gerçekleştiren danışmanı kapsamaktadır. Tüm bu sebeplerden tarımsal üretimi gerçekleştirecek insan ögesinin geliştirilebilmesi için ona tarımsal yayım hizmetini sunacak nitelikli tarım danışmanlarının yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu da ancak tarımsal yükseköğretimle mümkündür. Bu noktada Tarımsal Yayım Anabilim Dalı’nın da önemi açıkça ortaya çıkmaktadır. Çünkü kırsal alan sorunları, köyün içine girmeye çalışan, kırsalın sorunları ile bir bütün olmayı amaçlayan, tarım, teknik, toplumsal, kültürel vb. konularda köylüye önder olabilen danışmanlar sayesinde çözülebilir.

Türkiye’de tüm paydaşların bulunduğu çoğulcu yayım sisteminin nitelikli bir biçimde yürütülebilmesi ve dolaylı olarak kırsal alanların kalkınması için, öncelikle bu işi yürütecek tarım danışmanlarını yetiştirdiğimiz ziraat fakültelerine büyük görev düşmektedir. Nitelikli ve uygulamaya yönelik tarımsal yükseköğrenimle kazanılan mesleki kimliğe sahip, yaşam boyu öğrenme farkındalığını kazanmış, iletişim becerisi ve insan davranışı konusunda yeterli bilgisi olan, kendisini ve çevresini güdüleyebilen, insan kaynağını geliştirmeye önem veren, toplumsal yapıyı iyi çözümleyebilen, yaratıcı düşünme becerisine sahip, sosyal sorumluluk bilinci taşıyan, mesleğini etik kurallar çerçevesinde yerine getiren vb. niteliklerle donatılmış ziraat mühendislerine gereksinim büyüktür. Tarımsal yayım çalışmasının başarısı, sürecin her aşamasında danışmanın kaliteyi taşımasıyla mümkündür.

Tarımsal yayım çalışması, mekanik bilgi aktarma biçiminde yürütülmemeli, üretici ve yayımcı eşdeğer görülerek, katılımcı, üreticiye seçenekler sunarak ve sonuçlarını göstererek, aklını kullanabileceği bir ortam yaratılarak kendi kendine yardım felsefesinde sunulmalıdır. Bu nitelikte planlanan yayım çalışmalarıyla insan kaynağının geliştirilmesi, iç dinamiklerin harekete geçirilmesiyle, kırsal alanın kalkınma sürecine her alanda katkı sağlanabilir.

Tarımsal yükseköğretimde ziraat mühendisleri adayları bu bilinçle yetiştirilmelidir. Bu nedenle Türkiye koşullarında hak ettiği önemi henüz göremeyen “Tarımsal Yayım ve İletişim” dersinin önemi büyüktür ve ziraat mühendisi unvanı alabilmek için ön koşul ders olmalıdır.

Uluslararası tarım yükseköğretimindeki gelişmelere paralel olarak özel sektörün istek ve ihtiyaçlarına göre tarımsal yükseköğretim müfredatları düzenli aralıklarla güncellenmeli, derslerde uygulamaya daha fazla yer verilmelidir. Ayrıca, sosyal ağların popülaritesinin artması ve her türlü iletişimin bu ağlar üzerinden gerçekleştirilmeye başlanması, yeni bir toplumsallaşma (sosyalleşme) süreci olarak görülürken eğitim için de fırsatlar sunmaktadır. Fakülteler tarımsal konularda bilgileri ders dışında sosyal ağlar kullanarak verebilir.

Bölgede halkın ve kurumların genel algısı, üniversitenin halktan kopuk olduğu, çalışmalarının halka/üreticiye tanıtımının sınırlı olduğu biçimindedir. Bu olumsuz izlenimi değiştirmek ve hem teorik, hem uygulamaya yönelik bölgeye uygun alan araştırmaların yürütülmesi için tüm kamu, özel ve sivil toplum örgütlerinin katılımı ile üniversite merkezli bir birim oluşturulabilir. Bu birimde hem akademik araştırmalar, hem de uygulamaya yönelik katılımcı çalışmalarla bölgeye özgü sorunlar saptanıp daha kolay çözüm önerileri geliştirilebilir. Öğrencilerin kendilerini bu merkezde geliştirmesi için uygulama olanağı da sunabilir.

KAYNAKÇA

- Aktaş,2005. Tarımsal Yayım ve Haberleşme’ye Giriş. Dilara Yayınevi, Trabzon, 283s.
- Aydoğdu, M., ve ark. 2014. Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğrencilerinin Türkiye Tarımına ve Politikalarına Olan Bakış Ve Algıları. Turkish Studies - International Periodical For The Anonim, 2006.
- Boyacı,M., Yıldız, Ö. 2011. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Mezunlarının Eğitimlerinin Yeterliliği Hakkındaki Görüşleri. Ege Üniv. Ziraat Fak. Derg., 2011, 48 (2): 105-111
- Resmi Gazete. Tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerinin düzenlenmesine dair yönetmelik. Sayı:262838, Eylül 2006
- Çakır, T.,Kızılaslan, N., Hanedar, C., Ünal, T., Kızılaslan, H. 2016. GOÜ Ziraat Fakültesi Öğrencilerinin Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Sistemi Hakkındaki Bilgi Durumu ve Düşüncelerinin Araştırılması. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi. 33 (2), 103-114, Tokat
- Çukur, T., Karaturhan, B. 2011. Çoğulcu Tarımsal Yayım Sistemi ve Türkiye Açısından Bir Değerlendirme. Ege Üniv. Ziraat Fak. Derg., 2011, 48 (2): 151-158, İzmir
- Demiryürek, K. 2001. Tarımsal enformasyon ve bilgi sistemleri üzerine bir araştırma: kavram, teori ve metot rehberi. Türkiye Ziraat Odaları Birliği, yayın no: 218 2001, Ankara. ISBN: 975-8629-06-9
- Kaynakçı, C., ve Boz, İ. 2020. Türkiye’de Tarım Danışmanlığı Modelinin İş ve Meslek Etiği Açısından Değerlendirilmesi Türkiye Biyoetik Dergisi, 2020 Vol. 7, No. 3, 99-113
- Keskin AH (2011). Klonal Elma Yetiştiriciliğinde Tarımsal Yayımın Rolü: Konya İli Çumru İlçesi Örneği, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Öcal Kara, F., Binici, T. 2021. Üreticilerin Sulama Öncesi Bilgilerinin Tarımsal Yayım Açısından Değerlendirilmesi: Suruç Ovası Örneği . Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi, 8 (3) , 772-783
- Öcal Kara, F., Binici, T. 2021. Sulama Projesine İlişkin Üreticilerin Görüşleri ve Öneriler: Suruç Örneği. Asos Journal Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 115, Nisan 2021, s. 34-42
- Özçatalbaş, O. Bostan Budak, D., Boz, İ, Demiryürek, K., Boyacı, M., Karaturhan, B. 2010. Türkiye’de Tarımsal Eğitim Ve Yayım İlişkisi. Türkiye IX. Tarım Ekonomisi Kongresi, S.934-941, Şanlıurfa
- Yavuz, 2018. Dünya ve Türkiye’deki Gelişmeler Işığında Tarım Ekonomisi Yükseköğretime Yeniden Bir Bakış. KSÜ Tarım ve Doğa Dergisi 21(Özel Sayı): 215-220